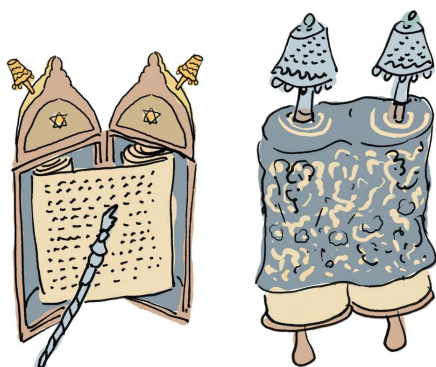

שמחת תורה "ותנו כבוד לתורה!"

מבוא

שמחת תורה הוא חג אשר בשל סמיכותו לסוכות כמעט ולא עוסקים בו בבית הספר. הוראת חגי תשרי כמעט תמיד לחוצה, ואנו מרוצים מאוד אם הספקנו ללמד את התכנים של חג הסוכות. עם זאת גם שמחת תורה הוא חג ככל החגים במעגל החגים השנתי, וכדאי שתלמידינו יכירו אותו.

יתרה מזאת, אנו מקדישים שעות רבות להוראת לימודי תורה. על כן חשוב להקדיש זמן לשמחת תורה - חג זה מעלה סוגיות שאין אנו מספיקים תמיד לעסוק בהם, למשל חשיבות התורה לעם ישראל, אהבת העם את התורה וכבודה של התורה.

מטרות היחידה

התלמידים יחזרו על חלק מהתכנים שלמדו על שמחת תורה בכיתה ב'.

התלמידים ילמדו את כללי ההתנהגות כלפי ספרי תורה המקובלים בכל עדות ישראל ויבינו כי כללים אלו הם דרך להביע כבוד לספר התורה בפרט ולתורה בכלל.

התלמידים ידונו בשאלה חשובה: מדוע התורה חשובה כל כך לעם ישראל?

מהלך השיעורים ונושאים להעמקה

חלק א: החידון

השלמת החידון היא חזרה על התכנים שנלמדו ביחידת "שמחת תורה" בכיתה ב' ולימוד תכנים חדשים (משימות 9-1).

התשובות לחידון: 1 - ב, 2 - ב, 3 - ב, 4 - ב, 5 - א, 6 - א, 7 - א, 8 - ב, 9 - ב

שאלה 3 מזכירה את שמיני עצרת. שמיני עצרת הוא חג שונה משמחת תורה אף שבארץ הם חלים ביום אחד. חג זה מוזכר במקרא וחל ביום השמיני של חג הסוכות, אז היו מתכנסים לתפילה מיוחדת ולהקרבת קרבנות. (מכאן המילה "עצרת"). בחו"ל שני החגים האלה נחגגים בימים נפרדים, וההבדל בין החגים ברור יותר - שמחת תורה חל ביום התשיעי, למחרת שמיני עצרת.

בשמיני עצרת קוראים את תפילת הגשם המציינת את תחילת עונת הגשמים ומבקשים שנה ברוכה.

על פי עקרונות החינוך של תל"י (כגון החינוך לפלורליזם וחיזוק מעמד האשה בכל תחומי היהדות), יש לציין את קיומם של בתי כנסת שנשים פעילות בהם ובין היתר עולות לתורה, זאת אף שבתי כנסת אלו מעטים בארץ.

לכן כללנו בשאלות 7 ו-8 את הכינוי לנשים הקוראות את הקטע האחרון של התורה בשמחת תורה - "כלת תורה" - לצד הכינוי לגברים "חתן תורה", ואת הכינוי "כלת בראשית" לנשים הקוראות את הקטע הראשון של התורה בשמחת תורה לצד הכינוי "חתן בראשית" לגברים. כדי שהתלמידים יכירו את המציאות הישראלית כיום, צורף בצד שאלות אלו איור המציין כי שיתוף הנשים בחיי בית הכנסת עדיין שולי בארץ. רצוי להסביר שבתפוצות רבות הקהילות שנשים עולות בהן לתורה, וכי מתקיימות עליות לתורה שוויוניות גם בארץ וזאת בקהילות ליברליות-שוויוניות (רפורמיות, קונסרווטיביות ואורתודוקסיות-מודרניות).

חלק ב: לימוד של מנהגי שמחת תורה (משימה 10)

◀ **הקריאה בתורה** - מסיימים לקרוא את ספר דברים ומתחילים לקרוא את ספר בראשית.

◀ **עליית הילדים (הנקראת "עליית כל הנערים")** – הילדים עולים לתורה, בדרך כלל תחת טלית גדולה, ומברכים את ברכות העלייה לתורה. בדרך כלל רק מי שעבר את גיל המצוות עולה לתורה, אך בשמחת תורה גם הילדים הצעירים עולים לתורה.

◀ **הקפות** - מוציאים את כל ספרי התורה מארון הקודש ומקיפים איתם שבע הקפות בשירה ובריקודים. מקיימים הקפות בליל שמחת תורה ובבוקר שמחת תורה. ההקפות מראות את השמחה של הקהילה ואת אהבתה את התורה. ההקפות מביעות גם את אחדות הקהילה – כל הקהילה מתאחדת סביב אהבת התורה.

◀ **נשיאת דגלי שמחת תורה** (בידי הילדים).

◀ חשוב לציין את מנהג **הקפות שניות** – הקפות אלו מתקיימות במוצאי שמחת תורה, לרוב בכיכר המרכזית של כל יישוב.

חלק ג: לימוד כללי ההתנהגות הקשורים לספר התורה (משימה 11)

הבאנו כאן רק חלק מכללי ההתנהגות של הקהל בנוכחות ספר תורה. יש עוד כללים רבים, למשל כללי כתיבת ספר תורה. כל הכללים מראים את הייחוד של ספר התורה במסורת היהודית. המסורת היהודית מייחסת קדושה לספרי התורה ומעניקה להם מעמד ייחודי.

יש המשווים את התורה למלכה: המלכה גרה בארמון מפואר, לבושה מהודר ומקושט, ועונדת תכשיטים מזהב ומכסף. מדי פעם היא יוצאת אל העם בתהלוכה מכובדת. במעמד זה כולם עומדים לכבודה, מסתכלים בה, מנסים להתקרב אליה ואולי אף לנשק את ידה, מברכים אותה ושרים לכבודה, ולבסוף המלכה חוזרת לארמונה.

היחס לספר התורה דומה מאוד. לאחר קריאת הקטע "כיצד נוהגים כבוד בספרי תורה?" שבעמוד 35 אפשר לבקש מן התלמידים לומר מה המשותף למלכה ולספר התורה. בחוברת מצוירים שני ספרי תורה - ספרדי ואשכנזי - כדי שהתלמידים יראו את ההבדלים ביניהם. חשוב להבהיר שרק צורתם החיצונית שונה - הטקסט זהה, ויש תורה אחת לכל עם ישראל!

יש לוודא שהתלמידים מכירים את המושגים הקשורים לספר התורה - ארון קודש, מעיל, עצי חיים, רימונים, יד, תיבה, ובימה.

חלק ד: שיחה על שאלה: מדוע לדעתכם התורה חשובה כל כך לעם ישראל?

יש סיבות רבות לכך:

- ◀ התורה מלמדת את ההיסטוריה של העם - מאיפה הגענו ומה עברנו.
- ◀ יש בתורה סיפורים יפים ומעניינים המלמדים אותנו את ערכי העם היהודי.
- ◀ התורה מלמדת אותנו כיצד עלינו לחיות חיים טובים - כבני האדם בכלל וכיהודים בפרט.
- ◀ לפי המסורת, התורה היא אחת הדרכים שבה אלוהים מדבר אתנו, ואפשר לשמוע דרכה את דבר האלוהים.
- ◀ כל העם היהודי - בכל העולם - קורא את התורה. והעם היהודי קורא את התורה כבר אלפיים שנה. ספר זה אכן מאחד אותנו, את העם היהודי.

חלק ה: שירת "מפי אל"

שיר זה הוא שיר קצבי המביע את אהבת עם ישראל את התורה. הוא נמנה עם השירים הקלאסיים המושרים בהקפות מסביב לספרי התורה בשמחת תורה. אפשר להזכיר לתלמידים את השיר "שישו ושמחו בשמחת תורה" שלמדו בשנה שעברה (בספר "מעגל החגים" לכיתה ב), ואלה מילותיו:

שישו ושמחו בשמחת תורה
ותנו כבוד לתורה
שישו ושמחו
הוי שישו ושמחו
הוי שישו, שישו
בשמחת תורה.

חלק ו: בסדנת האמן: התבוננות ביצירתו של דוד אבישר "מעלה מעלה בריקוד" והשלמת המשימות על היצירה (משימות 12-14)

דוד אבישר הוא אמן ישראלי בן זמננו. יצירה זו אין עניינה שמחת תורה, אך תנועת הדמויות הרוקדות מזכירה את אוירת החג, כאשר אנשים נסחפים בשמחה. הדמויות אינן נוגעות באדמה, הן מרחפות בין ארץ לשמים, וידיהן פונות מעלה. בהחלט אפשר לראות בכך התעלות רגשית ונפשית. אף שאין כאן מעגל המאפיין את ההקפות בשמחת תורה, ניכר שיש קשר בין שתי הדמויות, והן מתעלות יחד.

תלמידים רבים אינם חוגגים את שמחת תורה כי זה אחד החגים שאין להם ביטוי בבית ובמשפחה (מלבד ארוחה משפחתית חגיגית). סיכוי רב הוא שמי שאינו נוהג ללכת לבית הכנסת לא יחווה את החג. לכן חשוב לתת לחג ביטוי בכיתה. כך גם נחבר את הנושא של "אהבתנו את התורה" ו"ותנו כבוד לתורה" ללימוד התורה הנעשה כל השנה בכיתה.

הערה: ליחידה זו של "שמחת תורה" לא צורפה כל יחידת חינוך לשוני, כיוון שזמן ההוראה שיוקדש לחג זה קצר ממילא.

